

de Christelijke Gereformeerde Kerk en de Nederduitse Gereformeerde Kerken afwezen.

Op weg naar een eigen spiritualiteit?

Een combinatie: zo beschouwde Van Lingen en ook Wisse het gebeuren van 1892. Men kon er geen werkelijke eenheid in ontdekken omdat het synodale gebeuren geen eenheid op plaatselijk vlak waarborgde. Van Lingen had van meetaf gewaarschuwd tegen een vereniging, die geen werkelijke, geen geestelijke eenheid zou brengen. Maar waren degenen, die de voortzetting van de Christelijke Gereformeerde Kerk beoogden wél geestelijk een van hart en ziel? De eerste jaren vooral waren voor degenen die de voortzetting wilden zijn van de kerk der Scheiding moeilijk en vol van spanning. Van buitenaf kwamen de christelijke gereformeerden onder zware druk te staan. Dat Van Lingen niet meeding met de Vereniging werd toegeschreven aan onstandvastigheid in zijn karakter. In *De Vrije Kerk* werd aan hem de hoofdrol toebedacht en er werden vraagtekens gezet bij zijn oprechtheid. 'Heeft Van Lingen zelf niet tientallen van jaren tegen de afscheiding en tegen de Christ. Geref. Kerk uit al zijne macht gestreden? Heeft hij niet vooraangestaan in de rijen der doleerenden in en na '86?'.³⁹ Dat ds. Jonkman meedeed was onbegrijpelijk. Hij had op de provinciale synode zonder een enkel woord van tegenspraak of protest voorgestemd voor bijna alle voorstellen die met betrekking tot de Vereniging werden gedaan. Dat ds. Wisse dit standpunt innam wekte het meest bevreemding. Ds. Beuker schreef in *De Vrije Kerk*: 'Is deze broeder in de zeve des satans? Of is hij door mannen als Van Lingen en Wessels op 't sleeptouw genomen, na enkele persoonlijke onaangenaamheden die hij misschien van sommige individuen kan hebben ondervonden? - - - Ware dit laatste het geval, dan ware het te wenschen, dat men althans hem niet losliet, maar door ernstige vermaning en broederlijke terechtwijzing nog weer in het rechte spoor trachtte terug te leiden'.⁴⁰ Men beschouwde hem niet als iemand die in troebel water zou vissen. 'Maar dat kan het bij Ds. Wisse niet zijn.'

De kritiek van de kant der vroegere dolerenden werd sterker. Van Lingen werd uitgedaagd tot een openbaar debat door enkele van zijn vroegere leerlingen.⁴¹

39. *De Vrije Kerk*, 18^e jrg., blz. 385.

40. A.w., blz. 386.

41. Het gebeuren gaf aanleiding tot het verspreiden van enkele brochures: *Scheurmakerij of niet? Toelichting der Stellingen waarover Ds. Van Lingen c.s. de Openbare Samenspreking weigerden, voorafgegaan door een openbaren brief aan Ds. F.P.L.C. van Lingen. Door deputaten der Classis Amersfoort. Hilversum 1894; Bij wie de schuld? Antwoord van F.P.L.C. van Lingen, Docent der*